

על שפת העדן... בראש השנה

1. הבית השלישי

"ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה" (זכריה ב, ט)
הרי המחשבה משולה לאש והשמים לכוח המדמה, ועל כן האש היורדת מן השמים
מזכירה את הדרך שבה ההבנות החדשות התפתחו, מתוך הראייה הפנימית והזכה של
המדמה המבורר ככתוב "וטהר לבנו לעבדך באמת" (מתוך תפילת שחרית של חג)

2. תיקון הדעות

עדוּתֵיךְ נֶאֱמְנוּ מֵאִדּוּ לְבִיתְךָ נֶאֱוֹה קוֹדֵשׁ ה' לְאוֹרֶךְ יָמִים (תהילים צג, ה)

3. לחבר את הרגש ואת השכל אל האמונה

וְשִׁפְחָה כִּי תִירֶשׁ גְּבֵרְתָהּ (משלי ל, כג)

4. לחזור אל גן העדן

וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתַנּוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׂם:
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גֵּם מֵעֵץ
הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי לְעוֹלָם:
וַיִּשְׁלַחֵהוּ ה' אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן לְעִבּוֹד אֶת הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם: (בראשית ג, כא-כג)
מאז הוא צריך להתמודד, כלומר לעבוד דרך המדים של הנפש, דרך המידות. ממצב של
כותנות אור, שבו העור הוא כזכוכית המשקפת את הפנימיות הנשמטית, עברנו למערכת
המידות המורכבת משכבות שלמות כמו לבושים לנפש, מחשבה, דיבור ומעשה, כותנות עור.

5. מנגנוני הגנה

"כשמתעורר לאדם אהבה רעה הרי בשורשה זו טובה מן השמים, שיוכל להעלות מידת
האהבה לאהבת ה', אהבת ישראל ואהבת התורה" (ראה נתיבות שלום, סבא מסלונים, פרשת ראה)

6. עבודה זרה ודעות מוטעות

אִין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה אֵלָּא אִם כֵּן נִכְנַס בּוֹ רוּחַ שְׂטוּת (סוטה ג, א)

7. י"ג מידות של רבי ישמעאל לתקן את החשיבה

רבי ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות התורה נדרשת. (א) מקל וחומר. (ב) מגזרה שוה. (ג)
מבנין אב וכתוב אחד. ומבנין אב ושני כתובים. (ד) מקלל ופרט. (ה) מפרט וקלל. (ו) קלל ופרט וקלל
אי אתה דן אלא כעין הפרט. (ז) מקלל שהוא צריך לפרט. ומפרט שהוא צריך לקלל. (ח) וכל דבר
שהיה בקלל ויצא מן הקלל ללמד. ל' א ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הקלל כלו יצא. (ט) וכל דבר
שהיה בקלל ויצא לטעון טעון אחר שהוא כענינו. יצא להקל ול' א להחמיר. (י) וכל דבר שהיה בקלל
ויצא לטעון טעון אחר של' א כענינו יצא להקל ולהחמיר. (יא) וכל דבר שהיה בקלל ויצא לדון בדבר
חדש. אי אתה יכול להחזירו לקללו עד שיחזירוהו הפתוב לקללו בפרוש. (יב) ודבר הלמד מענינו ודבר
הלמד מסופו. (יג) וכן שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיב' א הפתוב השלישי ויקריע ביניהם:
יהודה בן תימא אומר הו' עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים:
הוא היה אומר. עז פנים לגיהנם וב' שות פנים לגן עדן:
הי רצון מלפניך יד' ואל' הינו ואל' הי אבותינו שתבנה בית המקדש במהרה בימינו. ותן חלקנו
בתורתך לעשות חקי רצונך ולעבדך בלבב שלם.

(מתוך תפילת שחרית, נוסח ספרד, סוף הקורבנות)

8. שיטה דיאלקטית ושיטה דיאלוגית

"ושלש עשרה פרצות היו שם שפרצום מלכי יון. חזרו וגדרום, וגזרו כנגדם שלש עשרה
השתחויות" (מידות ב, ג)

לסיכום: מבראשית ברא ל' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם פן אבוא
והפיתו את הארץ חרם" (מלאכי ג, כד)